

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

12 FEBRUARJA

STEV. 7.

Pomlajenje sadnega drevja

Po naših sadovnjakih je še mnogo sadnega drevja, raznih plemen in razne starosti, ki je sicer zdravo, pa vendar ne ustreza našim zahtevam. Nekatero je zanikarne rasti, drugo nič ali le malo rodi, ali pa rodi sad, ki nima nobene veljave itd. Vse tako drevje stoji v sa'ovnjaku brez haska in le v škodo. Ako je pa zdravo in ne preveč staro, bi bilo vendar napočeno, da bi ga kratkomalo odstranili. Imamo namreč sredstva, da tako drevje spravimo v red, da zopet veselo raste in rodi tak sad kakršnega hočemo. To sredstvi sta pomlajenje in precepljenje. Danes nekoliko o pomlajenju.

Pomladiti kaže vse drevje dobrih sort, ki se je zaradi velike rodovitnosti prerano postaralo, nehalo rasti in rodi le še zanikarni drobiž; potem drevje, ki ima zelo povešene veje, da visijo do blizu tal; dalje tako, ki je zelo poškodovano od toče, od snega, poledice ali na kak drug način v vrhu pokvarjeno. Marsikje se dobi drevje, ki se mu suše v vrhu veje, ali ki ima preredko ali predolgo in prebiko vejevje v vrhu. Vsako na ta ali še na marsikak drug način okvarjeno drevo, je moči spraviti v red, ako ga pomladimo, to se pravi, da mu vse glavne veje skrajšamo za polovico ali še več kar je pa pregostih vej, ki nimajo primerne lege, pa odstranimo popolnoma. Iz tako skrajšanega vejevja porastejo nove mlade veje, ki se v nekaj letih razvijejo v nov mlad vrh; ta začne iznova roditi lepo, normalno razvito sadje. Zelo mnoge izkušnje kažejo, da se na ta način marsikatera starišava, popolnoma obnemogla pokveka v nekaj letih prerodi v krepko rastoče, zdravo, rodovito drevo, ki lahko še mnogo let donaja lepe sadove. Pripomniti pa moramo, da je treba vsako pomlajeno drevo obenem temeljito okopatiti in pognojiti. Ker se gre v našem slučaju vedno le za posamezna drevesa, ne bo težko tako drevje res temeljito obdelati. Največ zaleže gnojenje v jarek, ki ga skopljeno v krogu v pravilni razdalji od drevesa in ga napolnimo s kompost-

nico ali predelanim gnojem. Tudi gnojnica je izvršno sredstvo, da se pomlajenemu drevju pomaga »na noge«.

Vsa sadna plemena moremo z uspehom pomladiti. Zlasti so za to operacijo zelo hvaležne češplje, ker se jako rade in lepo obrastejo in zopet rade lepo razviti, debel sad. In prav na tem saonem plemenu, ki je tako zanemarljivo, imajo naši sadjarji najlepšo priliko, da poskusijo pomlajenje v večjem obsegu. Ne bo jim žal za majhen trud. Kjer so kaparji izdelali češplje, je še posebno važno, da jih pomladimo. Pomlajenega drevja se kaparji ne lotijo več.

Z dobrim uspehom pomlajamo tudi jablane, hruške in češnje. Ponekod so pomladili tudi breskve in orehe. Posebno dobro se izplača pomlajanje pri tistih vrstah, ki so zelo rodovite in nastavijo navadno preveč zaroda in je zaradi tega pridelek zelo droban (n. pr. zlata parmena).

Kdaj je najugodnejši čas za pomlajanje? Navadno pomlajamo v dobi, ko drevje počiva, ko je brez listja, torej od novembra do konca marca. S tem pa ni rečeno, da bi se ne dalo pomladiti pozneje, ko je zeleno. Vendar pa bi bilo tedaj delo bolj težavno in nemara tudi manj uspešno. Edino orehe pomlajamo v dobi od kresa do sv. Jakoba, ker se takrat narajene rane rade zacelijo. Pečkasto in koščičasto sadno drevje pa pomlajamo najrajši februarja in marca meseca, čim prej, tem bolje!

Kako se ta posel opravlja, je bilo v bistvu že prej omenjeno. Tu še nekoliko pojasnil o podrobnostih te operacije, Ostra žagica, močan vrtnarski nož in primerna lestev — pa je skupaj vse orodje. Najenostavnejše delo imamo, kjer drevo z vodnimi poganjki, rastočimi iz vej, samo kaže kje stare veje odrezati. Iz vodnih poganjkov, v kolikor so na pravem mestu, zraste krasna nova krona, ki se z njo za mnogo let podaljša življenje drevesa in nam zagotavlja najlepši pridelek. Sicer si pa najprej ogledajmo vsako drevo

od tai od vseh strani. Nato izzagamo vse veje, ki so odveč. Potem šele skrajšamo ostale veje za polovico do ene tretjine, in sicer tako kakor zahteva njihova lega. Važno je, da pustimo **spodnje najdaljše, čim višje pa gremo proti vrhu krone, tem bolj jih krajšamo.** Vrhne se potemtakem najkrajše. Na ta način ohranimo ravnotežje v vejah in si zagotovimo lepo obliko bodočega mladega vrha. Popolnoma napačno bi bilo, ko bi piramidasti vrh tako obžagali, da bi bile vse skrajšane veje enako dolge. Spodnje veje tako obžaganega drevesa bi se prav slabo obrasle in sčasoma odmrle. Kjer le mogoče skrajšajmo veje tik nad kako stransko vejico, ki je obrnjena navzgor, na pokončnih vejah pa navzven. Ker je vsako drevo drugačno, je treba pri vsakem posameznem dobro

premisliti kaj in kje bomo odžagali da ne bo preveč ne premalo.

Pomlajenje je posel za starejše, izkušene in razsodne sadjarje, ker ni mogoče delati po enem kopitu, ampak po pameti, po tehtnem preudarku, upoštevaje vse okolnosti in potrebe posameznega drevesa.

Umevno je samo ob sebi, da pomlajenega drevesa ne smemo prepustiti same-mu sebi, ampak je treba vrh gojiti kakor pri mladem drevesu. Na skrajšanih vejah požene navadno silno gosto omladje, ki ga moramo čez poletje trebiti, da dobimo močne nove veje v pravi legi in v pravi medsebojni razdalji. Tudi to je posel, ki se ne da opravljati po kakem, določenem pravilu, ampak je na vsakem drevesu drugačen. II.

Najprej kravico — potem štalico

I.

Naš pregovor pravi: najprej štalico, potem kravico. Sam na sebi je v splošnem veliko vreden, vendar za vse slučaje le ne more veljati: za čebelarje ne! Nampak bi ravnal, kdor bi začel čebelariti tako, da bi najprej postavil drag uljnjak, nakupil kup panjev in razno čebelarsko orodje, potem pa v božjem imenu prišel. Stvar bi bila tako nevarna, da jo moramo kmečkim ljudem odločno odsvetovati. Sicer pa današnji časi kmečkemu človeku itak ne dovoljujejo takšnih pričetkov, ker mu na vseh koncih in krajih manjka cvenka v žepu in mu niti na misel ne pride, da bi tako začenjal.

Previdnost je zlata vredna. Sicer naši kmetje tudi s previdnostjo greše: tako hočejo vedno in povsod biti previdni, da jih ni mogoče pripraviti do tega, da bi šli z napredkom gospodarstva vstric. Izgovarjajo se, da je v gospodarstvu treba previdnosti in spet previdnosti. Vendar to kar zaznamujemo z besedo starokopitnost, ni več previdnost, ampak škodljiva trmoglavost. V čebelarstvu se je trmoglavost že precej ušibila, ker so se že tudi najtrdovratnejši zagovorniki starega čebelarjenja prepričali, da z glavo ne moreš skozi zid. Ravno v takšnih slučajih je pa nevarno, da ne zaidejo v drugo skrajnost in staro kratko in malo zavržejo ter se v večjem obsegu takoj lotijo novega. To se sicer čudno sliši, pa je vendar prav rado res. V »Domoljubu« smo že svoj čas govorili o teh stvareh,

zato jih ne bomo spet pogrevali. Samo opozoriti smo hoteli na to, ko govorimo o uljnjakih.

Čebeljaki si boš priče postavljati tačas, ko si se s čebelami že popolnoma v vseh ozirih sprijaznil. Na onih kmečkih domovih pa, kjer čebelarji stojijo že desetletja in je že prepeti in sključen, bo treba misliti na novega. Da bi se podrl in bi tako najlepši košček slovenskega kmečkega doma zgini, pač ne bo pustil noben gospodar. Človeku, ki mu je pri srcu slovenska kmečka domačija, je hudo in tužno, ko vidi pri naši zemlji dom za domom, kako se ne briga za zapuščino, ki jo je podedoval za očetom ali dedom in med katero spadajo ravno stari čebelnjaki. Koliko je ob uljnjaku spominov, koliko hišne, družinske zgodovine, ki ne smemo dovoliti, da bi bila uničena! **Kar je pri hiši dobrega, ne sme propasti.** Ravno čebelarstvo je gospodarska panoga, ki vpliva blagodejno na vse strani. Kdor je rad v čebelnjaku, mu ni za gostilne, ki ugonablajo naše kmetije, mu ni za pretepe in poboje, to zlasti našo sramoto, mu ni za druge pregrehe, ki marsikje tarejo naše domove. Kakor blagodejno zdravilo diha iz čebelnjaka vonj po čebelicah in medu v kmečko hišo. Kdo bi pustil, da se mu ta mali čebelni domek poruši!

Kako postaviti nov uljnjak? Najprej poceni. Dandanes si umni še bolj pa pretirano umni čebelarji izmišljajo vse mogoče stvari. Pa je marsikaj odveč. Go-

vore o dvojnih stenah, med katerima naj bo dobro izolirno sredstvo. Priporočajo razne vrste dragega kritja, vso mogočo brkljarijo, ki naj varuje golazni dostop v ulnjak in podobno. Mi smo veliko skromnejši, ne da bi znatno utrpela dobra kakovost čebelnjaka. Pravimo, da je dobra enojna lesena stena, ki mora biti le po stikih desak z letvami obita, priporočamo za kritje slamo itd. Pred vsem pa naročamo, naj se vedno tudi pri novih ulnjakih **ohranja stara slovenska oblika**. Ne posnemajmo sicer tujih in na videz prikupnih oblik, ki « k nam prinešene iz tujine. Morda so prikupne v mestu ali pri kakšni graščini ali vili, ne ujemajo se pa z okoljem slovenskega kmečkega doma. Kakor bi v prijetno topolino postavil kos ledu. Vse na čebelnjaku razen temeljev naj bo leseno: stene, tla, strop. Vse naj bo preprosto, pa lepo izdelano. Stavba naj bo nekoliko dvignjena nad zemljo in naslonjena na betonske ali kamnite podstavke. Te podstavke namažeš s kako lepljivo snovjo, da se na njej ujamemo golazen, ki sili v ulnjak. Najnadležnejše so mravi, ki se jih je treba na ta način obvarovati. Tudi izolacija z vodo, ki jo nalivamo v žlebič ob podstavkih, je dobra, same paziti je treba, da je vedno voda v žlebičku. Da ogrodje, ki naj bo iz mehkega tesa, spodaj ne gnije, se obije z deskami, katere nadomestimo z novimi, kadar prično gniti. Zelo važno je, da je prostor v čebelnjaku dovolj velik. Kako je pri delu nerodno in neprijetno, če se človek vedno kam zadene, če se le obrne. Za panji mora

biti toliko prostora, da se lahko postavi notri mizica, omara za satovje in mala stelaža za orodje, pa je še vedno dovolj prostora za dve kozici in za čebelarja. Kdor ima večje čebelarstvo, naj misli tudi na prostor za točenje medu, ki mora biti od pravega čebelnjaka ločen z vrati.

Zelo važna je v notranjščini čebelnjaka **prava svetloba**. Vsi naši panji se opravljajo od zadaj. Če hočeš v panje dobro videti, mora biti okno v zadnji steni, da pada svetloba naravnost v panje. Svetloba od strani je mnogo slabša in je čebelnjak brez svetlobe od zadaj skažen. Vsak čebelar namreč ve, kako važna je pri delu dobra svetloba. Koliko manj je sunkov, trenja čebel in drugih nevšečnosti, ki otežujejo delo!

Glede strehe naj ne bo nobenih pomislekov. Najboljša je slamnata, najslabša pločevinasta. So pa vse dobre, samo, da dobro drži. Ako je čebelnjak postavljen v pravem kraju in prav obrnjen (o tem bomo govorili prihodnjič), je pri naši obliki ulnjakov streha obrnjena od sonca in se torej ne more poleti preveč segrevati. Pozimi pa čebelnjak sam na sebi itak ne pripomore kaj prida ohraniti topline, pa naj ima dvojne stene, najboljše streho, in sicer vse pogoje, da drži toplino. Najboljša stavba se v hudi zimi premrazi, pa bi se čebelnjak ne! Saj niti ne gre za to, da drži toplino, ampak zgolj za to, da so panji pod streho in varni pred prepihom. Fantazije o pečeh po ulnjakih in podobne domslisce »modernih« čebelarjev so za naše, pa tudi za vsake druge razmere od muh!

Rejci malih živali

Veliko rejsko zborovanje se je vršilo dne 2. februarja ob 10. dopoldne v Grobljah pri Domžalah, kjer so se zbrali rejci malih živali iz kamniškega okraja. Ob tej priliki se je vršil tudi redni občni zbor društva Rejec malih živali Groblje, na katerem so podali posamezni društveni funkcionarji svoja zadovoljiva poročila. Po poročilih so bile volitve in je bil za malimi izjemami izvoljen stari odbor s predsednikom g. Ocepom Martinom na čelu. V teku nadaljnjega zborovanja so razpravljali o veliki razstavi malih živali za ves kamniški okraj. Podroben program razstave je razvil urednik lista »Rejec malih živali« g. Inkret Alfonz, nakar se je izvolil razstavni odbor, v katerem so za-

stopani posamezni kraji kamniškega sreza. Razstavo bodo podprle merodajne oblasti in bo otvorjena na dan 21. maja t. l. Razstava sama bo verna slika o delu naših rejcev malih živali za povzdigo umne rejce malih živali v dosegu skromnih dohodkov za našega malega človeka.

Naše ptičice na razstavi društva Gorenjski rejec malih živali v Kranju v dne 2. in 3. februarja so podale nov dokaz o vnetem delovanju našega gorenjskega društva rejcev malih živali v Kranju. Že pri vstopu v razstavno dvorano je človek kar ostmel, ob pogledu na toliko lepote, zbrane v raznobarnih in lepopisanih ptičkih, ki so žvrgoleli in »oglašali iz prelepkih kletk raznovrstne oblike in

izdelka. Med bujnim zelenjem so se vrstile kolekcije lepo rumenih kanarčkov, v posebnih gajbicah so se pa spreletavali krasni kitajski slavčki in drobčkani japonski golobčki, ki seveda niso prav nič v sorodu z našimi golobi. Poleg kalifornijskih prepelic so se vrstile neštete vrste lepobarvnih malih papig skobčevk ali tigric imenovanih, itd, itd.

Razstava, ki je bila okusno opremljena, je bila otvorjena v nedeljo ob 9 uri dopoldne ob navzočnosti zastopnikov mesta Kranja, podpredsednika Zveze društva rejcev malih živali v Ljubljani, g. Kelnariča, društvenega odbora in številnega občinstva, ki je oba dni prav pridno obiskovalo prireditve in se navduševalo za krilate pevce. Z dohodka podobnih razstav bo društvo stalno skrbelo za ptice v zimskem času s krmo v nalašč v ta namen prirejenih hišicah, ki so razpostavljene po mestnih parkih. Plemenit nagib društva Gorenjski rejec malih živali v Kra-

nju naj bo svetel vzgled vsem, da po svojih močeh podpirajo take akcije v vsakem času in vsepovsod.

Reja malih živali v najbližji ljubljanski okolici tudi razveseljivo napreduje, čemur dokazuje dejstvo, da se na dan 9. februarja ob pol 3. popoldni vrši večje rejsko zborovanje v Tacna pod Šmarno goro v prostorih restavracije pri Koširju. Uvodoma bo daljše predavanje o koristnosti umne reje malih živali s posebnim ozirom na današnje čase. Ob tej priliki bo tudi ustanovljeno društvo Rejec malih živali Tacna za zgornji del ljubljanske okolice, to je Gameljne, Šmartno Piriče, Medvode, Brod, Vižmarje in St. Vid. V skupni organizaciji žele rejci malih živali iz omenjenih krajev delovati za napredek v umni reji malih živali in si opomoči s skromnimi dohodki, reje, ki nudi tako rekoč samopomoč k izboljšanju težkih razmer v našem malem gospodarstvu.

Varujte se tožba

Dandanes je med kmeti sicer manj tožba, kakor jih je bilo v tistih prejšnjih letih, ko je bilo denarja dovolj, vzlic temu jih je še vedno preveč. Kar je pametnih gospodarjev, se jih branijo, kolikor se pač to da; žal pa imamo po vaseh še mnogo zdražbarjev in tožbarjev, ki lete za vsako malenkost k advokatu ali na sodnijo, kako se potem gospodari na taki kmetiji, vedo sosedge prav dobro, ko pričakujejo prej ali slej njen propad.

Naši kmetje, pa tudi podeželski slikarji imajo fin čut za take tožbarje, ter jih slikajo kaj izrazito in humoristično. Tako predočuje prav nazorno že stara, splošno znana slika v kmetskih hišah konec tožbe: Dva kmeta po končani tožbi: tisti, ki je tožbo dobil, je v samu srajci, tisti, ki jo je izgubil, pa popolioma nag; oba pa suha kot trska. Ob strani pa se smejeta dva advokata, oba debela in bahata. Ta slika ne potrebuje pač nobene razlage, kajti posledica takih tožb je tu bolj vidna, kakor jo more pero opisati.

Še neka druga taka slika je, ki ni nič manj izrazita in se jo najde tuptatam na kmetih. Ta slika kaže kravo, ki jo vlečeta dva kmeta vsak na svojo stran; prvi za roge, drugi za rep. Pri vimenju pa sedita dva debela gospoda smejočih se obrazov, vsak z golido med kolena ter pridno molzeta kravo.

Ta krava je tožba za kako stvar. Večkrat se kmet toži za par pedit zemlje, za mejo, za kako drevo ali podobno, ki mnogokrat ni vredno niti kolka za tožbo, pa vzlic temu traja leta in leta ter požre sto — in stotisočkrat večjo vrednost, nego jo predstavlja tožbeni predmet.

Vse to je za takse, še največ pa za advokate. Korist pa, ki jo ima tisti, ki je tožbo dobil, je tako malenkostna, da mu res ostane »samo srajca«, ali od krave samo roge ali rep. Škoda, ki jo ima gospodar s tožbo, pa ne tiči samo v denarni izgubi, ampak tudi v tem, da so njena posledica razprtije in stalno sovraštvo, ki se večkrat razširi ne samo na družine, ampak celo na sorodstvo. To sovraštvo rodi prepire in nove tožbe in tako nastanejo nedogledne posledice, ki pomenijo izgubo za obe tožeči se stranki s sorodstvom vred. Kmetijska gospodarstva na deželi niso tako samostojna podjetja, kakor obrtna ali trgovska, ki so medsebojno neodvisna, ampak vezana so na medsebojno pomoč. Če pa nastanejo med sosedi nesporazumljenja, tedaj ta pomoč odpade, kar pomeni za vsako kmetijo veliko izgubo.

Res je sicer, da nastanejo večkrat nesporazumljenja, dvomi, pravne nejasnosti, ki se jih ni mogoče ubraniti tedaj pa skušaj vsakdo poravnati in z lepa

Če medsebojno ni mogoče priti do soglasja, leđaj naj stopita oba k županu ali k kateremu uvidevnemu občinskemu svetovalcu, ki bodi razsojevalec. Tako posredovanje ne stane nič, in vendar se pravno stanje stvari uredi za oba zadovoljivo.

Imamo pa, kakor zgoraj omenjeno tožbarje, ob katerih ni skoraj mogoče živeti v miru, če se tem zahtoe kak prepir. Take pa naj bi županstvo in uvidevni vaščani prav posebno trde prijeht, da

jih odvrnejo od stalnega tekanja k sodniji in advokatu. Tudi tako zvane tožbe zaradi časti naj bi se opustile ali poravnale pri županstvu, da ne bi bilo treba v časopisju prositi za odpuščanje ter take malenkosti obešati na veliki zvzi. To je sramota ne samo za tistega, ki se opraviči, ampak ne more biti prijetno niti onemu, kateremu se opravičuje. Če izginejo take tožbe iz sodnij, bo tudi za kmete po deželi življenje prijetnejše. L.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Stolčena smetana. Četrť litra sladke smetane, denem v lončeno skledo in postavim na led ali v hladno klet na pesek. Potem jo s šibami stolčem v tveg. Ko je smetana zelo gosta, pridenem žlic presejanega sladkorja, kateremu sem primešala malo stolčene vanilije in nekaj kapljic limoninega soka. Smetapo naložim na krožnik v obliki stolpiča in obložim z drobnim pecivom. C. K.

Riževa juha z zemljem. Četrť kilograma svežega in precej mastnega svinjskega mesa zrežem na kose polovice željnate glave pa zrežem na rezance. V kozici razbelim žlico masti, zarumenim odrezek čebule in pridenem meso in zelje. Kozico pokrijem in dušim te snovi do mehkega. Če se tekočina posusi prilijem par žlic vode. Ko je meso mehko, pridenem riža, za vsako osebo eno pest, malo popražim, nakar zalijem z zelenjavino juho, osolim in kuham 20 do 25 minut.

Krompirjevi rezanci iz kvašenega testa. Najprej postavim kvašček, ki ga pripravim iz treh dkg kvasa dveh žlic toplega mleka in žlice sladkorja. V pogreto skledo vsujem pol kg moke, prilijem četrť litra toplega mleka, dobro zmešam in stepem ter postavim na toplo, da testo vzide. V vshajano testo primešam sedem dkg stopljenega surovega masla, dve celi stepeni jajci in pol kg zribanega kuhanega in ohlajenega krompirja. Testo primerno osolim, dobro premešam in stepem. Za četrť ure postavim skledo na topel prostor, da se malo vzide. Potem pripravim desko, jo potreseš z moko in strešem testo nanjo. Iz testa oblikujem rezance na tale način: kos testa odrežem in ga z dlanimi posvaljkam v podolgasto enako-

merno za prst debelo vrvice. To vrvice razrežem na prst dolge kose ter jih pokladam na pogrnjene, z moko potresešene prtiče. Ko rezanci malo vzidejo jih ocvrem na razbeljeni masti, ločodo, v kateri cvrem, pa pokrijem za tope časa, da rezanci spodaj zarumene. Ohlajenih nepokrivam več. Ocvrto dobriam potreseš s sladkorjem in dam gorke na mizo.

Pomarančna torta. Četrť kg sladkorja dobro mešam s šestimi rumenjaki. Potem primešam sok in dobro zrezane olupke ene pomaranče, 25 dkg zribanih olupljenih mandljev, dve polni žlici listin in iz šest beljakov sneg. Obliko pomežem z maslom, potreseš z moko in vtrgam mešanico po njej. V precej topli pečici pečem torto dobre pol ure. Ohlajeno prerežem na dva enaka dela. En del namažem z marmelado in stinem oba dela skupaj. Poliv (led) napravim iz 16 dkg sladkorja in iz soka ene pomaranče. Led mešam pol ure. Potem ga hitro polijem po torti in enakomerno zravnam po površini in straneh torte.

O izbiri hrane

Točno izračunavanje vsakega je hrane glede hranilne vrednosti je za gospodinjstvo nekoliko zamudno in težko delo. Zato ji praktična in jasna splošna navodila mnogo več koristijo, kakor na avte številke, ki kažejo samo, koliko je kak snovi v tem ali onem živilu. Naj navedem prav na kratko nekaj pravil po katerih svojo prehrano prav lahko uravnamo v pravo smer.

1. Po možnosti zaužijmo vsak dan precej mleka, ki ga lahko spijemo v manjših odmerkih (porcijah) deloma pa zaužijemo v mlečnih in dragih jedeh.

2. Jejmo sadje dvakrat na dan. V poštev pride vse sveže in suho sadje; za

zadostno količino vitaminov C pa skrbe posebno sveže oranže.

3. Vsak dan enkrat naj bo na mizi **krompir**, h kateremu posežemo z **zelenjadj**. Od te je posebno koristna zelena zelenjad, kamor prištevamo špinado, zelje, ohrovt, zelen grah in stročji fižol.

4. Noben dan ne pozabimo vstaviti v jedilnik **presne solate**, ki mora biti vsak dan na mizi. Poleg motovilca, zeljate solate in kislega zelja v solati, je dobro, ako uživamo v obliki presne solate še sirovo zeleno, korenje, redkev itd. Presne solate, posebno pa tiste iz korenaste zelenjadi, narežemo za otroke (od 4. leta dalje) debeleje kot za odrasle, da imajo priliko krepko grizti, kar je zelo potrebno za zdrav razvoj zobovja. Namesto, da bi zelenjad nastrgali na strgalniku, jo narežemo na rezance.

5. Pri hrani iz **žitnih izdelkov** izbirajmo take, pri katerih je izrabljeno vse žitno zrno. Vsaj polovico kruha, ki ga pojemo naj bi bilo iz polne moke.

6. Če jemo **meso** enkrat na dan, zadostuje to čez in čez, ravno tako tudi **eno jajce** za osebo.

7. **Meso** jed pa semtertja nadomestimo s testeninami, rižem, fižolom ali lečo, bodisi za kosilo ali večerjo.

8. Izmed **maščob** je za hrano najprimernejše sirovo maslo. Ker je razmeroma precej drago, uporabljamo v zmernih količinah tudi druge, posebno kako dobro, naravno pridelano olje.

9. **Sladice** niso nujno potrebne; vendar nas (če jih uživamo v manjših odmerkih) preskrbujejo z mlekom in sladkornimi snovmi, ter tako skrbe za energijo.

10. Za otroke in odrasle je dobro **ribje olje**. Posebno koristno je za otroke do 8. leta, in to še izrecno v zimskih mesecih.

11. Otrokom dajamo **trd, krhek kruh**. Le tako skrbimo za njih dobre zobe.

12. **Primerno sestavljeno hrano** pa znatno **podpira** tudi obilica sveže vode, čist zrak in dosti spanja. S. H.

List za naše žene in dekle

»Vigred«, ženski list, letnik XIV., št. 2 je izšla. Že v 1. številki smo opazili, da bo letošnja smer tega edinega katoliškega ženskega lista popolnoma svojska. Če poudarimo, da se je list postavil v službo KA, je s tem dovolj jasno označena pot. Da pa se ta smer tem lažje ubere, služijo članki, razprave, povesti in sploh

ves material. Z veseljem vidimo, da je bila 1. številka »Vigred« posvečena slovenski družini in je zaradi tega prinesla vse polno kratkih in daljših člankov in notic, ki označajo katoliško »me« v družini. Tudi 2. številka ima posebno posvetitev, česar dosedaj nismo še nikjer opazili, namreč slovenskemu očetu. Razni članki označujejo očeta in njegovo delo in vpliv njegovega dela, pa tudi več pesmi, kar se bo dalo prijetno izrabiti o priliki proslave katoliškega očeta, za kar so se že odločila nekatera društva. Pretresljiva je razprava »Pogrebni zvonovi«, ki vsebuje pregled padanja rojstev, ali kakor članek dobro imenuje zlorabo zakona in ubijanje nerojenih. Razprava je podkrepljena z izjavami cerkvenih in laičnih vodilnih oseb, zelo zgoščene, kar bo možem in ženam služilo v dober predarek. Že samo ta članek je vreden da je »Vigred« izšla v drugi številki. Da se v »Vigred« uvršča tudi še zahtavno čtivo je umevno. Tako ima v letošnjem letu dve povesti (Strma pot, Ko rože cvete...) izpod peresa dveh domačih, do sedaj še malo znanih pisateljic. V prevodu izhaja v »Vigred« dr. Mary Csaba »Dekletova pomlad«, razprava kakršne v slovenščini še nimamo. Da vodi »Vigred« tudi ženo pri delu, kažejo rubrike, ki ji označujejo ženske poklice, ženo v delu ženo v gospodinjstvu, ženo v karitas. Eno željo imamo, da bi vse katoliško ženstvo osvojilo »Vigred« kot svoje glasilo in bi se prav vsaka naročila nanj. Cena »Vigred« brez priloge 25 din, s prilogo 30 din letno. — (Kakor izvemo so priloge posvečene raznim tehnikam ženskega ročnega dela ter domačemu šivanju in krojenju.)

V švicarskih listih čitamo o volitvah v tamošnji Narodni svet, ki je isto kakor pri nas Narodna skupščina; vanj se volijo poslanci in predsedništvo na štiriletno dobo. Pri volitvah v predsedništvo je bil za predsednika švicarskega narodnega sveta izvoljen kmet (ne morda veleposestnik) Reichling, sedanjí podpredsednik švicarske kmečke zveze, ki je osrednja organizacija kmetijstva v Švici. — Tudi za predsednika tega narodnega sveta je bil izvoljen kmet Troillet, ki je že dolgo član uprave švicarske kmečke zveze. — V taki časti je v Švici kmečki stan, da postavljajo na najvišja mesta v državi njegove zastopnike in predstavnike. Kdaj bo pri nas v Jugoslaviji, v izrazito agrarni državi, kmečki stan tako upoštevan?

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. Promet na ljubljanski borzi je bil minuli teden zelo znaten ter je dosegel izredno vsoto od 9.13 mil. din. medtem ko je bil v prejšnjih tednih le 3.5, 3.7, 3.5, 3.2 milij. dinarjev. Največ so kupovali angleške funte in dolarje. V privatnem khringu so plačevali inozemske valute po naslednjih cenah: angleški funt 257 din. ameriški dolar 51 din. nemško marko 14.50 din. švicarski frank 16.90 din. avstrijski šiling 9.35 din. špansko pezeto 6.55 din. italijansko liro 3.10 din. francoski frank 3.42 din. grške bone 32 par. — Uradni tečaji so pa beležili: angleški funt 216.42 din. ameriški dolar 42.88 din. holandski goldinar 29.67 din. nemška marka 17.59 din. švicarski frank 14.28 din. belgijski belga 7.36 dinarjev, francoski frank 2.89 din. češka krona 1.82 din.

ŽIVINA

g Ljubljanski živinski sejem 6. februarja. — Zaradi lepega vremena in bližajoče se spomladi je bil ta živinski sejem zelo živahen. Dogon je bil znaten. kupčija razmeroma živahna, cene pa so ostale v glavnem neizpremenjene, razen za prašičke za rejo, ki so stali prej po 85 do 150 din. sedaj pa so narasle na 100 do 170 din za enega. Prigon je znašal: 213 konj, 95 volov, 47 krav, 17 telet, 50 prašičkov in 1 koza. Odprodanih pa je bilo 34 konj, 42 volov, 13 krav, 12 telet, 38 prašičkov in 1 koza. Cene so bile sledeče za 1 kg žive teže: voli prvovrstni 3.50 do 4 din, II. 2.75 do 3.50 din, III 2 do 2.75 din, krave debele 2 do 3.50 din. klobasarice 1.50 do 2 din, teleta 4.50 do 5.50 din. Konji po 500 do 4000 din eden po velikosti in kakovosti.

CENE

g Žitno tržišče. Položaj na žitnem tržišču je še nerazjasnen, sicer je pa razpoloženje čvrsto ob nespremenjenih cenah. Njih nadaljnji razvoj je pa odvisen od vremena, oziroma od stanja posevkov, za katere se je bati pozne zime, ki bi jih poškodovala. — Za izpremembo prinašamo danes cene iz blagovne borze v Somborju, ki so navadno nekoliko nižje od onih, zabeleženih na ljubljanski borzi.

Cene veljajo za blago naloženo v vagona na odpremni postaji v vagonski množini za 100 kg: Pšenica bačka iz okolice Somborja 170—175 din, gornja bačka 171 do 175 din, sremska 172 do 174 din, slavonska 173 do 175 din, južno banaška 170 do 172 din, bačka ladja Begej 173 do 177, šlep in bačka ladja kanal 176 do 178 din. — Ječmen bački in sremski 63 do 64 kg težak 135 do 140 din, bački in sremski pomladanski 67 do 68 kg 145 do 150 din, baranjski spomladanski 67 do 68 kg 155 do 160 din. — Koruza bačka in sremska 120 do 122 din, ista z zajamčeno kakovostjo 116 do 118 din. — Moka bč. 0g in 0gg 250 do 270 din, št. 2 po 230 do 250 din, št. 5 po 210 do 230 din, št. 8 po 112.50 do 117.50 din. Otrobi 102 do 105 din. Oves baški, sremski, slavonski 142.50 do 150 dinarjev.

g Hmeljsko tržišče. Kupčija s hmeljem v Savinjski dolini počiva, vendar je še nekaj zanimanja in povpraševanja za lanski pridelek, ki ga plačujejo po 12 do 20 din kg. Za neko večja partijo prvovrstnega blaga se je nudilo celo 27 din za kg, toda do zaključka ni prišlo. — V svetovni hmeljski kupčiji so bile cene hmelja najvišje v Nemčiji, kjer se je zadnji čas plačalo halertansko blago po 81 din kg. Najcenejše pa v Ameriki, kjer je oregonski hmelj bil prodan po 15 din. Češkoslovaška je zadnji čas dosegla najvišje cene za žateško blago 54 din. Anglija za golding 38 din, Francija za alzaški 32 din, Jugoslavija za savinjski 22 din, Poljska za wolinski 18 din in Belgija za alost 16 din.

RAZNO

g Oddaja smrekovih in borovih sadik. Iz banovinskih gozdnih drevnic v dravski banovini se bodo odajale na spomlad gozdnim posestnikom smrekove in borove sadike po sledečih cenah: 1000 triletnih smrekovih sadik po 70 din, štiriletnih po 80 din in petletnih (že enkrat presajenih) po 90 din; 1000 dveletnih sadik črnega bora po 60 din. Naročila kako tudi denar za sadike sprejemajo do 1. marca 1936 posamezna županstva. Manj kot 500 kosov posameznih sadik se ne bo oddajalo

PRAVNI NASVETI

Obresti. G. F. Radi bi vedeli kakšne obresti mora sedaj plačevati dolжник. Ko gar vprašate, vsakdo vam drugače pove. — Posojilnice, ki so vključene v Zadržni zvezi, v Zvezi slovenskih zadrug ali v Zvezi gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani smejo računati, dolžnikom kmetom od 1. januarja 1955 največ 6% obresti leino za nazaj. Če odredbi o zaščiti kmetov pa so to obresti obresti od zaščitenih dolgov v ostalih obratih zavodih po 4 in pol odstotka na leto pri drugih upnikih po 1% na leto. Za nezščiten dolgov znašajo zakonite obresti po 5% na leto, za trgovske dolgovne pa po 6%. Dopusitno pa je dogovoriti tudi višje obresti, in sicer za dolgovne v denarnih zavodih in bančnih obratih z največ 10 odstotkov, za dolgovne pri ostalih upnikih pa z največ 8% na leto.

Uporaba skupnega poda. R. S. L. — Vaš in sosedov prednik sta pred 80 leti kupila posestvo, ki jim ga je zemljemerec razdelil v naravi. Tuko je na polovici vrta, ki je pripadel vašemu predniku stal pod, ki za oba uporabljata in skupno popravljata. Ta pod je sedaj v takem stanju zaradi trhljivosti lesa, da je vsako popravilo izključeno. Lani je sosed za sebe na svojem svetu postavil nov pod. Vi pa hočete starega popraviti in za sebe na istem mestu postaviti novega. Sosed se vaši nameri protivi, češ, da si je pri posestoval pravico do stavbnega prostora, kjer stoji stari pod in pravi, da bi na tem mestu sebi postavil lopo za nastrežje. Vprašate, če snite to napraviti. — Ne. Sosed si je po več kot 50 letih uporabi vašega poda priposestvoval služnostno pravico do tega poda. Zato je tudi moral sorazmernostno prispevati k popravilu poda. Če je pod zaradi starosti postal nerahel, je vaša dolžnost, da kot lastnik opravite novega. Če bi hotel tudi sosed vaš pod v bodoče uporabljati za sebe, je dolžan povrniti vam polovico obresti od glavnice, ki ste jo uporabili zaradi naprave novega poda. Pravice do stavbnega prostora, kjer stoji pod, pa sosed sploh ni mogoče priposestvovati. Le mirno postavite nov pod.

Vknjiženo stanovanje in prehrana. J. G. B. — Brat pokojnega posestnika sme od sedanjega lastnika posestva zahtevati le one pravice, ki mu jih je pokojni brat dal v oporoki zapisnici in so bile vknjižene na posestvu. Torej le do smrti stanovanje in v vsakem mesecu skozi sedem dni prehrano. Če brat žilnikar doslej ni zahteval prehrane, niti ni prišel k gospodarju po hrano, ne more za nazaj za uporabljenega brata zahtevati nobene odškodnine. — Ostali del vprašanja je nejasen. Popišite natančno, kaj hočete vedeti.

Izgubljeni stroški kljub dobitni tožbi. M. B. P. — Žena je tožila soproga zaradi obrekovanja in je bila soproga obsojena na zapor in plačilo pravnih stroškov, ki jih pa noče plačati. Soproga a ma razen dveh omar in obleke nobene imovine, ker je posestvo prepisano na moža. Vprašate, če je njen mož dolžan plačati za njo stroške. — Ne. Mož je sicer plačnik za dolgovne žene, ki jih napravi pri svojih gospodarskih poslih, za pravne stroške pa žena sama odgovarja. Pred tožbo je treba pomisliti, če bo nasprotniku, ki bo obsojen, sploh mogoče kaj vzeti za povrnitev stroškov. Sicer je boljše petipeti, kajti drago pride iskat zadostnjenja za razžaljeno čast na sodišču, kot to sedaj sami skušate.

Zavrnjena pritožba proti omerit pridobnine. P. F. M. — Naložil sem vam 180 dinarjev pridobnine, in to 60 din od sina, ki je še vajenec, Triletna učna doba je sinu sicer že lani potekla, vendar še ni delal pomočniškega izpita. Vsa pritožba zoper pridobnino je bila zavrnjena. Ali je to pravilno? — Mali obrtnik na deželi plačuje kot davek 120 dinarjev letno in za vsakega pomočnika po 60 dinarjev na leto. Za pomočnika se smatra, kadro, ki pomaga pri poslu in ne samo tisti, ki ima pomočniški izpit. Posebno pa to velja še za vašega sina, ki je že preobčel učno dobo in vam gotovo pomaga pri poslu, ker vam je druga stopnja pritožbo zavrnila, imate samo še tožbo na upravno sodišče. V tožbi bi morali uveljaviti trditve, da davčno oblastvo ni uporabilo ali da ni pravilno uporabilo zakonov ali zakonitih uredb in da postoparje formalno ni v skladu z zakonitim predpisi. Ni verjetno, da bi s tako tožbo uspeli, ker kakor navedeno vam sin, čeprav ni vajenec, vendarle pomaga pri poslu.

Oče z devetimi otroki. V. K. Financar vas je pravilno poučil, da ste kot oče devetih živih otrok oproščen, plačevanja državnih davkov, ne pa tudi samih upravnih doliad. Ta zakon je bil spremenjen 18. februarja 1954. Do oprostite imajo pravico samo osebe, katerih davek po vseh davčnih oblikah ne presega 300 dinarjev in ki njihov najmlajši otrok ni starejši od 14 let. Davčni zavezanec izgubi pravico do oprostite, ako mu deveti otrok umre, odnosno ako postane starejši od 14 let. Ta davčna oprostitev se nanaša tudi na kuluk in morajo upravičenci tudi svojo pravico do oprostite dokazati onemu oblastvu, ki po zakonu o nedržavnih cestah odreja kuluk.

Vojaška knjižica hranilca. J. Z. R. — Glede vojaške knjižice naj se upravičeni hranilci obrne po dovršenem 27. letu starosti na poveljstvo svojega voj. krožja.

PORAVNAJTE NAROCNINO!